

prvih časih to nepravilno rabo, ti so vplivali tudi na pristno slovenske glagole, da se je tudi tu začel uporabljati nepravilni sedanjik perfektivnih glagolov, ki so dobili s tem nekaj trajen, durativen pomen. Cela prikazen je torej res germanizem, do Levstika so rabili prepogosto slovenski pisatelji sedanjik perfektivnih glagolov, z Levstikom se pa začenja slovanski vpliv, in od tedaj ni ta sedanjik v knjigi več tako razširjen. J. M.

Neue Forschungen zur Sozial- und Wirtschaftsgeschichte der Slaven von J. Peisker. 1. Die älteren Beziehungen der Slaven zu Turkotataren und Germanen und ihre sozialgeschichtliche Bedeutung.

Mestna hiša v San Franciscu pred potresom.

Znani učenjak J. Peisker, čigar učenec je bil naš prerano umrli vseučilišni profesor Vladimir Levec, je priobčil v časopisu „Vierteljahrschrift für Social- und Wirtschaftsgeschichte“ III. Stuttgart, W. Kohlhammer, 1905 omenjeno razpravo, ki je izšla tudi v ponatisku. Pisatelj je znan po svojih, na socialno in gospodarsko zgodovino Slovanov se nanašajočih razpravah v istem časopisu leta 1897.; posebej izšle skupno z naslovom „Forschungen zur Sozial und Wirtschaftsgeschichte der Slaven.“ (Glej uvod pričujoče knjige!) Isto stvarino obdeluje tudi njegovo „Slovo o združbe“ (tudi v nemščini). V uvodu pričujoče knjige pa naznanja, da bo nadaljeval svoje preiskave o prvotnih razmerah Slovanov do Germanov in drugih narodov ter njih posledic

v posebnih publikacijah, ki bodo govorile: Über Wort und Gerät „Pflug“ bei den Slaven in Über die wlachosüdslavische Symboliose.

Že v „Slovu o združbe“, kjer razlaga Peisker nastanek (jugo)slovanskih zadrug iz bizantinsko-turškega načina obdačevanja (capitatio; καπιτάτιον), govori obširno o dveh slojih pri večini slovanskih narodov: o (vladajočem) pastirskem in (odvisnim) poljedelskim. Nekdaj so pri vseh Slovanih bili pastirji, župani (župa prvotno = Weidervier!) vladajoči sloj. V Srbiji so na njih mesto stopili Rumuni-Vlahi kot sicer neodvisen, a ne vladajoč sloj. Odkod ti župani? ti vladajoči pastirji, živinorejci? Odkod dva sloja (Zweischichtung)? To je v glavnem vsebina pričujoče knjige.

Obenem pa podaja razprava tudi odgovor na vprašanje, odkod gospodarska in politična inferiornost Slovanov zlasti nasproti Germanom, ki se javlja v zgodovinski dobi. Najstarejša znana bivališča Slovanov so ugodna za poljedelstvo in živinorejo. Toda nekatere izposojenke kažejo, da živinoreja ni bila gospodarska panoga Slovanov.

(To so izrazi: skot, nuta = govedo, zlasti pa: mlěko [iz germ.] in tvareg = sir [iz turkotat].) S tem se vjema tudi poročilo Konstantina Porfirogeneta o razmerju Rusov do Pečenegov: Rusi so od Pečenegov dobivali govedo, konje in ovce, ker sami teh živali ne rede. Odkod ta nedostatek pri Slovanih kljub ugodnim

prirodnim razmeram njih bivališč? Nato odgovarja Peisker sledeče: Slovani so od pradednih časov bili sosedje raznih turkotatarskih nomadskih narodov. Teh glavno opravilo pa je, da ropajo pri mirnih sosedih živino, kar se je do nedavnih časov godilo v sedanjem ruskem Turkestanu. Če se je tak nomadski rod stalno naselil sredi med poljedelskimi Slovani, so nastali pastirski okraji, žup e. (Str. 142. i. dr.) Tuji rod je sprejel večinoma jezik poljedelcev Slovanov. Slovani so sicer že obdelovali polje, a župani, udje župe, pastirji so jim vladali. Drugod so bili vsaj pozneje živinorejski, vladarski sloj Germani. Take razmere so bile nekdanj, deloma tudi še v zgodovinski dobi pri vseh slovanskih

rodovih; pri nekaterih so se ohranile še dolgo v zgodovinski dōbi kakor pisatelj dokazuje iz listin (str. 134. sl.: o Dalemincih na sedanjem Laškem; str. 143. sl. pri spodnještajerskih Slovencih). Drugi so se pa tega jarma zgodaj otresli in nastale so poljedelske države: tako med korotanskimi Slovenci (str. 196. sl.: poljedelska državnica na Koroškem, vmeščanje koroških vojvod), in pri enem delu Čehov. (Přemislidi, poljedelska dinastija: str. 227. sl.). Du-

hovito razlaga pisatelj, zakaj se nahaja v slovanskih jezikih turškotat. izposojenka „toareg“ in nemška „mlēko“ in kako da se je pomen prvotnoslovanske besede za mleko, „mlēzivo“ omejil. (Str. 121. sl.). — Knjiga je, kakor se vidi zelo poučna; poleg omenjenih glavnih misli obsega še veliko zanimivih podrobnosti. Toliko, da se opozori na knjigo širše izobrazeno občinstvo; strogo znanstveno oceno pa seveda moramo prepustiti strokovnjakom.

NAŠE SLIKE.

Tower v Londonu (str. 321.) je stara trdnjava, nekdanja kraljeva palača. Pravijo, da je tu stala že rimska trdnjava. V srednjem veku so tod vladali angleški kralji, potem so rabili Tower za ječo. Tu je zapiral in moril odpadnik Henrik VIII. svoje žene, tu so zdihovali nešteti jetniki pod Elizabeto in naslednjimi vladarji. Zdaj je Tower orožni muzej in prebivališče dosluženih vojakov.

Ruski učitelj čita ljudstvu (str. 329.) Rusija! Koliko danes mislimo nanjo! Zastopniki ljudstva so se zbrali v „gosudarstvenni dumi“, da dajo Rusiji modernejšo obliko. Absolutizem se stresa, revolucija dviga svojo glavo. A poglejte to ljudstvo, kakor nam ga je naslikal Bogdanov-Bjelskij. Napeto in pozorno poslušajo učitelja, ki jim čita, ker sami brati ne znajo. Ne znajo, ker jih nihče učil ni, a z obrazov jim žari živa želja po izobrazbi in po razvoju dušnih sil. Kako resni in pošteti so obrazi teh starcev-patriarhov! To je ljudstvo, ki vstaja in ima bodočnost!

Vatikanski vrt (str. 345.) je majhno ozemlje svetovnega vladarja. Papež Pij X. ne mara nepotrebnih ceremonij in se rad izprehaja sam po vrtu, ki je nekoliko vzvišen. Zada se vzpenja divna kupola svetega Petra, in izpod palm gleda sveti oče doli na večno mesto, in v duhu še dalje v neštete kraje, ter misli in moli.

„Sadjarstvo“ (str. 361.) predstavlja dva kipa češkega umetnika V. Suhomela, prof. na c. kr. kiparski šoli v Hořičah. Deček in deklica sta namenjena za vrt pred šolo.

Avstrijska državna zbornica je neprenehoma na dnevnem redu zlasti sedaj, ko se bori

sama s seboj za splošno in enako volilno pravico. Na sliki str. 368. se vidi hodnik z dragocenim stebrovjem, kjer šetajo poslanci med sejami.

Olimpske igre (str. 373.) so zopet otvorili na Grškem. Panatenejski stadion leži takoj ob Atenah v naravni kotlini. Mnogo stoletij je bil starogrški stadion zapuščen in je ves razpadel. L. 1896. pa ga je dal bogat Grk, trgovec Averov iz Aleksandrije, prenoviti in sicer tako, da so se popolnoma ohranile oblike starega slavnega igrišča nekdanjih Grkov. Kakor nekdanj, je tudi zdaj vse zgrajeno iz čistega belega marmorja. Tekališče meri v obodu 400 m; na sedežih, ki se dvigajo amfiteatralno v 44 vrstah, je prostora za 60.000 gledavcev. Tako so torej zopet obnovljene slavne olimpske igre. A razloček je vendar velik: V starih časih so se tu predstavljali le Grki, ki so bili ponosni na svojo kulturo, zdaj pa se kosajo tu zastopniki vseh „barbarskih“ narodov, ki gojé najrazličnejše spoite, kajti Atencem je na tem ležeče, da naredé iz olimpskih iger mednarodno tekmovališče, ki bi privabljaló tja tujce vsega sveta. Tako je klasicizem postal praktičen...

Tristoletnico Kolumbove smrti smo praznovali prošli mesec. Naša slika (str. 377.) nam kaže ladje, s katerimi je plul Kolumb na nevarno, negotovo pot čez Ocean. Mnogo poguma je bilo treba tedaj za tako drzno podjetje. Zanimivo je to, da je Kolumb sam do smrti živel v misli, da je odkril obrežje indijsko.

San Francisco, glavno mesto Kalifornije, je zadela grozna nesreča 18. aprila. Strašen potres je porušil mesto, in požar je uničil, kar je ostalo. Tudi mestna hiša, ponosna, krasna stavba (str. 381.)